

ANKA Meldcode

Huiselijk geweld en Kindermishandeling

Stappenplan voor Verzorgenden,
Verpleegkundigen en Verpleegkundig specialisten

Samenvatting
Herziene versie 2022

Inhoud

	pag.
I. Inleiding	4
II. Huiselijk geweld en kindermishandeling	6
III. De stappen van de meldcode	9

VOORWOORD

Huiselijke geweld en kindermishandeling komen veelvuldig voor in Nederland. De aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling hangt voor een belangrijk deel af van beroepskrachten, die met de slachtoffers, getuigen en plegers te maken hebben. Zij moeten het geweld signaleren en vervolgens ook handelen. In de praktijk blijkt dat makkelijker gezegd dan gedaan.

Als verzorgenden, verpleegkundigen en verpleegkundig specialisten behoren wij tot de beroepskrachten die in onze beroepsuitoefening direct of indirect met signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling in aanraking kunnen komen. Wij hebben intensief contact met de zorgvragers, waardoor wij ons een goed beeld kunnen vormen van eventuele (gezins)problematiek. Wij hebben daarom ook een rol bij het signaleren en de aanpak van dit geweld. Dat behoort tot onze professionele verantwoordelijkheid.

De V&VN Meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling ondersteunt je in je aanpak van of huiselijk geweld en kindermishandeling, zodat de slachtoffers (en hun gezinnen) op tijd passende hulp krijgen. De Meldcode is tot stand gekomen in 2011 (herzien in 2013 en 2015) door de samenwerking tussen V&VN en NVSHV. In 2018 hebben verzorgenden, verpleegkundigen en verpleegkundig specialisten hun krachten, kennis en ervaringen gebundeld om de bestaande Meldcode aan te vullen met een afwegingskader. Het aanvullende afwegingskader is tot stand gekomen in samenwerking met V&VN en Augeo Foundation en met behulp van een financiële bijdrage van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. Tevens zijn elementen in de meldcode, die verband houden met het afwegingskader, herzien. De verwachting is, om aan te blijven sluiten bij de actuele praktijken en wet- en regelgeving, dat de volledige meldcode in de komende jaren zal worden herzien.

Dit is een samenvatting van de V&VN Meldcode, waarin de kernpunten van de Meldcode opgenomen zijn. Je kunt zo snel zien wat er van je verwacht wordt bij een vermoeden van kindermishandeling of huiselijk geweld. Het blijft daarbij belangrijk om ook de uitgebreide versie van de Meldcode te raadplegen.

I. INLEIDING

1. De uitgebreide Meldcode en de samenvatting

V&VN heeft een uitgebreide Meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling ontwikkeld. Daarin staan niet alleen de stappen die je moet zetten bij signalen van kindermishandeling of huiselijk geweld, maar ook andere informatie die in dit kader van belang is (zoals een uitgebreide toelichting bij de stappen, regels voor het informeren van Veilig Thuis, informatie over het beroepsgeheim en over de dossiervorming). V&VN wil hiermee jou als verzorgende, verpleegkundige en verpleegkundig specialist ondersteunen in je aanpak van deze vormen van geweld. De uitgebreide Meldcode is te vinden op www.venvn.nl. Om te zorgen dat je snel kunt zien wat je moet doen bij (een vermoeden van) huiselijk geweld of kindermishandeling heeft V&VN de hoofdpunten van de uitgebreide Meldcode in hier samengevat.

Raadpleeg bij (een vermoeden van) kindermishandeling of huiselijk geweld ook de uitgebreide Meldcode op www.venvn.nl!

Herziene meldcode versie 2018

In 2017 is de Wet verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling opnieuw aangepast: alle beroepsgroepen die onder de werking van de Wet vallen moeten een afwegingskader in hun meldcode opnemen en beroepskrachten moeten vanaf 1 januari 2019 werken met deze herziene meldcode. In aanvulling op het Basismodel Meldcode heeft het Ministerie van VWS in 2017 het Basisdocument Het afwegingskader in de Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling gepubliceerd. In deze herziene V&VN Meldcode versie 2018 is een afwegingskader opgenomen. Bovendien is in deze herziene meldcode expliciet aandacht voor het belang van kinderen. De aanbevelingen uit de 'Handreiking participatie van kinderen in meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling' zijn opgevolgd.

2. De verantwoordelijkheden van jou als verzorgende, verpleegkundige en verpleegkundig specialist

Bij het signaleren en aanpakken van huiselijk geweld en kindermishandeling mag van jou als verpleegkundige, verzorgende of verpleegkundig specialist worden verwacht dat je:

- alert bent op risicofactoren en signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling;
- actuele kennis hebt over risicofactoren en over signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling en dat je deze kennis op peil houdt;
- over vaardigheden beschikt om gesprekken te voeren met alle betrokkenen bij de kindermishandeling of het huiselijk geweld en met andere beroepskrachten en dat je deze vaardigheden onderhoudt;
- de V&VN Meldcode Huiselijk geweld en kindermishandeling en de meldcode van je eigen instelling kent en deze, bij signalen van kindermishandeling of huiselijk geweld, toepast om zo over de te zetten stappen zorgvuldig te besluiten.

¹ Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (2017) Basisdocument Afwegingskader in de meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling Den Haag

² Ministerie van VWS en Augeo Foundation (2018) Handreiking Participatie van kinderen in de meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling Den Haag / Driebergen

II. HUISELIJK GEWELD EN KINDERMISHANDELING

1. Omschrijving huiselijke geweld en kindermishandeling

Huiselijk geweld

Lichamelijk, geestelijk of seksueel geweld of bereiding door iemand in de huiselijke kring. Met huiselijk geweld wordt bedoeld op lichamelijk, geestelijk of psychisch geweld waarbij alleen meerderjarigen rechtstreeks zijn betrokken. Bijvoorbeeld geweld tussen twee (ex) partners, tussen een meerderjarig kind en zijn ouder of tussen andere meerderjarige huisgenoten

Kindermishandeling

Elke vorm van voor een minderjarige bedreigende of gewelddadige interactie van fysieke, psychische of seksuele aard, die de ouders of andere personen ten opzichte van wie de minderjarige in een relatie van afhankelijkheid of van onvrijheid staat, actief of passief opdringen, waardoor ernstige schade wordt berokkend of dreigt te worden berokkend aan de minderjarige in de vorm van fysiek of psychische letsel.

2. De zorgvrager is niet altijd het slachtoffer van mishandeling

Het is bij het signaleren van kindermishandeling van belang dat je er attent op bent dat het niet altijd de zorgvrager is die mogelijkwerijs slachtoffer is van kindermishandeling. Je kunt als verpleegkundige, verzorgende of verpleegkundig specialist ook te maken krijgen met zorgvragers die door eigen ziekte, beperking, verslaving, of stoornis, niet in staat zijn om hun kinderen voldoende zorg of bescherming te bieden. Overigens kan de professional zich ook in het contact met een adolescent zorgen maken over eventueel aanwezige broertjes en zusjes in het gezin. In alle gevallen voer je een kindcheck uit. Dat betekent dat je bij een dergelijke zorgvrager na moet gaan of hij/zij kinderen heeft en dat je, ook als je de kinderen niet kent, toch let op risico's voor de kinderen als de zorgvrager door zijn medische situatie of door andere omstandigheden niet in staat lijkt om goed voor zijn kinderen te zorgen.

Je dient je als verpleegkundige, verzorgende of verpleegkundig specialist niet alleen aandacht te hebben voor de zorgen en vragen van de zorgvrager. Maar ook, voor zover redelijkerwijs mogelijk, voor de situatie van de kinderen en de partner en huisgenoten van de zorgvrager. Meen je dat er risico's zijn voor de veiligheid of ontwikkeling van de kinderen door de situatie van de zorgvrager, dan volg je op basis van deze 'oudersignalen' de stappen van de meldcode.

Extra aandacht voor de situatie waarin kinderen zich bevinden, is in ieder geval nodig als de ouder tevens zorgvrager:

- verslaafd is aan drugs, alcohol of gokken;
- een poging tot zelfmoord heeft gedaan;
- zwanger is en bij deze zwangerschap een riskante levensstijl heeft;
- kampt met ernstige psychische problematiek;
- een verstandelijke beperking heeft;
- zelf slachtoffer is (geweest) van geweld;
- ernstig of chronisch ziek is waarbij de zorg voor deze zieke (ten dele) voor rekening van een kind lijkt te komen.

3. Meldnormen

Huiselijk geweld en kindermishandeling zijn meestal geen eenmalige incidenten. Geweld, verwaarlozing, misbruik en emotionele onveiligheid kunnen jaren voortduren. Bovendien kan het geweld van generatie op generatie doorgaan. Eerder geweld is de belangrijkste voorspeller voor toekomstig geweld. De meeste professionals zijn echter voor een relatief korte periode betrokken bij slachtoffers en plegers van huiselijk geweld of kindermishandeling. Zij beschikken veelal over onvoldoende informatie ten aanzien van eerder slachtoffer- of plegerschap van betrokkenen. Professionals die succesvol hulp hebben verleend in een gezinssysteem waar huiselijk geweld speelt, hebben vaak niet de mogelijkheden om te signaleren dat geweld na enkele maanden of jaren weer terugkeert.

Daarom is het van belang dat situaties van ernstig huiselijk geweld en kindermishandeling altijd bij Veilig Thuis te melden, zodat Veilig Thuis signalen over een langere periode van tijd en vanuit verschillende bronnen bij elkaar kan brengen. En zodat Veilig Thuis snel(ler) signaleert wanneer opnieuw sprake is van huiselijk geweld of kindermishandeling en passende, toereikende hulp kan worden ingezet om structurele patronen van geweld te doorbreken.

In navolging op de wijziging van het Besluit verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling is dat ondervangen door in de stappen 4 en 5 van de meldcode een afwegingskader op te nemen.

Meldnormen: Is melden noodzakelijk?

Een melding bij Veilig Thuis is vanuit je professionele norm noodzakelijk:

1. In ALLE gevallen van (vermoedens van) ernstig huiselijk geweld en kindermishandeling, dat wil zeggen (vermoedens van) acute en / of structurele onveiligheid. Als een (minderjarig) slachtoffer zelf om hulp vraagt voor of zich uit over huiselijk geweld of kindermishandeling (een onthulling doet) kan dat opgevat worden als een acute crisis en valt als zodanig onder deze eerste meldnorm.
2. In alle ANDERE gevallen waarin je meent dat je, gelet op je competenties, verantwoordelijkheden en professionele grenzen, in onvoldoende mate effectieve hulp kan bieden of kan organiseren bij (risico's op) huiselijk geweld en/of kindermishandeling.
3. Wanneer je hulp biedt of organiseert om zorgvragers te beschermen tegen het risico op huiselijk geweld en/of kindermishandeling en constateert dat de onveiligheid niet stopt of zich herhaalt.

Acute en structurele onveiligheid, waaronder ook onthulling

Onder acute onveiligheid wordt verstaan: Een zorgvrager die in direct fysiek gevaar is, diens veiligheid is de komende dagen niet gegarandeerd en hij of zij heeft direct bescherming nodig.

Bij het afwegen van signalen van huiselijk geweld en/of kindermishandeling schat een professional allereerst en voortdurend in of een betrokkene acuut (levens)gevaar loopt. Dit betreft de aanwezigheid van fysiek of seksueel geweld (met of zonder letsel) of, in geval van zorgafhankelijke kinderen of (oudere) volwassenen, de afwezigheid van de meest basale verzorging (waaronder eten, drinken, kleding en onderdak) maar bijvoorbeeld ook om het onnodig toedienen of juist nalaten van toedienen van medicijnen.

Onder structurele onveiligheid wordt verstaan: Er is sprake van herhaling of voortduren van onveilige situaties of geweld. Een voorgeschiedenis van huiselijk geweld of kindermishandeling is de belangrijkste voorspeller voor voortduren van onveiligheid (plegerschap en slachtofferschap) in de toekomst. Slachtoffers die uit zichzelf een professional om hulp vragen bij huiselijk geweld of kindermishandeling of zich uiten bij een professional zonder hulp te vragen dienen ook bij Veilig Thuis gemeld te worden. Dit noemen we onthulling. Wanneer een kind of volwassene uit zichzelf praat over mogelijk huiselijk geweld en/of kindermishandeling betekent dit veelal dat het (minderjarige) slachtoffer een acute crisis ervaart en vreest voor de veiligheid en/of het welzijn van zichzelf of gezinsleden. De drie meldnormen zijn te vertalen in vijf afwegingsvragen. In schema 1 zie je de plek van de afwegingsvragen in het stappenplan.

III. DE STAPPEN VAN DE MELDCODE

1. Het stappenplan

Stap 1: In kaart brengen van signalen

- **Breng de signalen die een vermoeden van huiselijk geweld of kindermishandeling bevestigen of ontkrachten in kaart en leg deze vast in het verpleegkundig - of zorgdossier.**
- **Beschrijf de stappen die je hebt gezet en de besluiten die worden genomen.**
- **Leg ook vast wie je hebt geraadpleegd en wat je in dit overleg hebt afgesproken.**

Doe de kindcheck bij ‘oudersignalen’. Ga na of:

- de zorgvrager kinderen heeft;
- daarvoor adequate tijdelijke opvang is;
- de zorgvrager de kinderen structureel voldoende kan beschermen, verzorgen en opvoeden.

Als je een signaal opvangt dat mogelijk kan wijzen op huiselijk geweld of kindermishandeling start je de meldcode en breng je alle signalen in kaart. Maak bij het signaleren van huiselijk geweld of kindermishandeling gebruik van een signaleringsinstrument als de instelling of praktijk daarover beschikt.

Als een (minderjarig) slachtoffer zelf hulp vraagt of onthult

Als een (minderjarig) slachtoffer uit zichzelf om hulp vraagt of vertelt thuis geweld of verwaarlozing mee te maken, betekent dit vaak dat hij of zij een acute crisis ervaart en vreest voor de veiligheid of het welzijn van zichzelf of gezinsleden.

Onthulling is onderdeel van meldnorm 1. Dat betekent dat je direct contact opneemt met Veilig Thuis en samen bepaalt wat noodzakelijke vervolgstappen zijn.

Bij een onthulling is het van belang dat je het (minderjarige) slachtoffer een aantal dingen vertelt:

- Dat je je zorgen maakt over hetgeen het slachtoffer je vertelt: geweld hoort niet thuis in een gezinssituatie. Indien de zorgvrager minderjarig is vertel je daarnaast dat hij / zij er recht op heeft om veilig op te groeien.
- Dat de onthulling voor jou reden is om contact op te nemen met Veilig Thuis, omdat zij deskundig zijn als het om mensen met deze ervaringen gaat en je samen met hen wilt overleggen welke vervolgstappen je het best kunt nemen. Vertel dat je ten alle tijden met hem of haar overlegt wat die vervolgstappen zullen zijn en dat zijn / haar mening daarover wordt meegewogen in de beslissing.

- Vertel de zorgvrager ook wat hij / zij van jou kan verwachten: wat je vanuit jouw rol en verantwoordelijkheden wel en niet voor het slachtoffer kunt betekenen. Dat is voor alle slachtoffers van belang, maar geldt in het bijzonder voor minderjarige slachtoffers.

Als een zorgvrager strafbare feiten onthult, dan ga je niet verder in gesprek over signalen of zorgen, maar meld je direct bij Veilig Thuis of de politie. Er start dan een strafrechtelijke procedure naast de meldcode, waarbij het veilig stellen van bewijs belangrijk is. Indien sprake is van een recent seksueel misdrijf, neem dan contact op met het Centrum Seksueel Geweld op 0800-0188.

Kindcheck: zorgen over anderen dan de zorgvrager

Heb je zelf geen contact met de kinderen van de zorgvrager, dan kun je toch signalen vastleggen over de situatie waarin deze kinderen zich mogelijkerwijs bevinden, als de toestand van de zorgvrager daar aanleiding toe geeft. Dat is het geval als de zorgvrager alcohol- of drugintoxatie heeft, psychisch ernstig in de war is, een poging TS heeft gedaan, volwassen slachtoffer van huiselijk geweld is of de gevangenis in moet. In deze gevallen doe je de kindcheck: je gaat na of de zorgvrager kinderen heeft, of daarvoor adequate tijdelijke opvang is en of de zorgvrager bij thuiskomst de kinderen structureel voldoende kan beschermen, verzorgen en opvoeden.

Ook in het geval van dergelijke ‘oudersignalen’ volg je de stappen van de meldcode.

Ook signalen die het vermoeden ontkrachten

Leg ook de signalen vast die het vermoeden van huiselijk geweld ontkrachten of in twijfel trekken.

Denk bijvoorbeeld aan het uitvoeren van een goede en uitgebreide anamnese. Met toestemming van de zorgvrager kunnen eventueel ook foto's worden gemaakt.

Verslaglegging

Neem bij de verslaglegging de volgende regels in acht:

- beschrijf de signalen zo feitelijk mogelijk: leg vast wat je hebt gezien, gehoord, geroken of waargenomen;
- worden ook interpretaties, hypothesen en veronderstellingen vastgelegd, vermeld dan uitdrukkelijk dat het gaat om een interpretatie, hypothese of veronderstelling. Maak een vervolgaantekening als deze later wordt bevestigd of ontkracht;
- vermeld de bron als er informatie van derden wordt vastgelegd (ook als die derde een van de ouders is);
- leg medische diagnoses alleen vast als ze zijn gesteld door een bevoegde beroepskracht, zoals een arts, een verpleegkundig specialist of een psychiater.

Zie voor meer informatie over dossiervorming bijlage 2.

Vermoedens van mishandeling door een beroepskracht

Betreffen de signalen huiselijk geweld of kindermishandeling gepleegd door een beroepskracht, meld de signalen dan bij de leidinggevende of de directie, conform de interne richtlijnen. In dat geval is dit stappenplan niet van toepassing.

Stap 2: Collegiaal advies en advies van Veilig Thuis of een deskundige op het gebied van letselduiding.

- **Bespreek de signalen met de aandachtsfunctionaris kindermishandeling / huiselijk geweld van je organisatie, een deskundige collega, of een leidinggevende.**
- **Vraag zo nodig advies aan Veilig Thuis.**
- **Raadpleeg daarnaast zo nodig een deskundige op het gebied van letselduiding, zoals een kinderarts of een forensisch geneeskundige.**

Intern overleg

Volg voor het voeren van intern overleg de meldcode of de richtlijn, die daarvoor in je instelling of praktijk geldt. Soms wordt voor het voeren van overleg over de signalen binnen de instelling een speciale aandachtsfunctionaris huiselijk geweld en kindermishandeling aangewezen. In bijlage 4 vind je meer informatie over de taakomschrijving van de aandachtsfunctionaris. In andere gevallen vindt het overleg (ook) plaats met een leidinggevende. Als je als verpleegkundige, verzorgende of verpleegkundig specialist samenwerkt met een arts of een verloskundige, pleeg je in ieder geval ook overleg over de signalen met de betreffende arts of verloskundige.

Advies Veilig Thuis

Heeft het raadplegen van een collega of een leidinggevende je vermoedens niet (geheel) weggenomen, vraag dan advies aan Veilig Thuis. Veilig Thuis kan onder andere adviseren over de interpretatie van signalen, over het voeren van gesprekken met betrokkenen en over de hulp die kan worden ingezet. Het vragen van advies gebeurt anoniem, dit wil zeggen dat de naam van de zorgvrager niet wordt genoemd.

Advies letseldeskundige

Is er behoefte aan meer informatie over het letsel bij de zorgvrager? Raadpleeg dan een kinderarts, een forensisch geneeskundige of een andere deskundige op het gebied van letselduiding.

Bereikbaarheid Veilig Thuis

Bij een vermoeden van kindermishandeling of huiselijk geweld kun je contact opnemen met Veilig Thuis T 0800-2000 (Gratis en 24/7 bereikbaar).

Verslaglegging

Leg vast met wie je intern hebt overlegd (naam en functie) en wat er is afgesproken en leg ook (als dit gevraagd is) het advies vast van Veilig Thuis en de functie en de naam van medewerker van Veilig Thuis met wie je hebt gesproken.

Als je het zetten van stappen overdraagt aan een ander, leg deze overdracht dan ook vast in het dossier. Beschrijf nauwkeurig aan wie (naam en functie) het zetten van de stappen in handen is gegeven.

Wie advies vraagt

Of je als verpleegkundige, verzorgende of verpleegkundig specialist zelf Veilig Thuis om advies vraagt, of dat de verantwoordelijkheid daarvoor bij een ander ligt (bijvoorbeeld bij de teamleider of bij de arts of verloskundige), hangt af van je werksituatie.

Werk je in een team, dan bestaan er doorgaans afspraken over de taakverdeling tussen de teamleden in geval van vermoedens van kindermishandeling of huiselijk geweld.

Werk je samen met een arts of verloskundige, dan vraagt de arts of verloskundige doorgaans het advies.

Werk je als verpleegkundige, verzorgende of verpleegkundig specialist in een situatie waarin alleen jij de zorgvrager ziet, zonder dat er ook nog een andere medisch hulpverlener naar hem kijkt, dan ben jij degene die Veilig Thuis om advies vraagt.

Advies vragen als zelfstandige

Werk je als zelfstandige, dan is in de meeste gevallen overleg binnen de instelling of praktijk niet mogelijk.

Werk je als zelfstandige samen met een arts of een verloskundige, vraag dan in ieder geval advies aan hem of haar. Vraag daarna zo nodig nog advies aan Veilig Thuis.

Werk je als zelfstandige niet samen met een arts of verloskundige, vraag dan altijd advies aan Veilig Thuis. Daarnaast kun je een casus altijd geanonimiseerd voorleggen aan een vakgenoot.

Verskil van mening over het vragen van advies

Het kan voorkomen dat na overleg in het team, of na overleg met de arts of verloskundige, er verschil van mening bestaat over de noodzaak van het vragen van advies aan Veilig Thuis. Bijvoorbeeld omdat jij vindt dat er aanleiding is om advies te vragen, terwijl de personen met wie je hebt overlegd van mening zijn dat de signalen geen aanleiding vormen voor het vragen van advies. Als je als verpleegkundige, verzorgende of verpleegkundig specialist na het overleg meent dat er wel aanleiding is om de signalen serieus te nemen en advies te vragen aan Veilig Thuis, kun je zelfstandig contact zoeken met Veilig Thuis en de casus geanonimiseerd voorleggen voor advies. De uitkomsten van het advies bespreek je opnieuw in het team of met de arts of verloskundige. Je noteert het advies van Veilig Thuis en de uitkomst van de bespreking van het advies in het verpleegkundig of zorgdossier.

Stap 3: Gesprek met de zorgvrager

- **Bespreek de signalen met de zorgvrager.**
- **Heb je ondersteuning nodig bij het voorbereiden of het voeren van het gesprek met de zorgvrager, raadpleeg dan de aandachtsfunctionaris kindermishandeling / huiselijk geweld van je organisatie, een deskundige collega, een leidinggevende of Veilig Thuis.**

Als het mogelijk is voer je meteen een gesprek met de zorgvrager over de signalen waarover je je zorgen maakt, nog voordat je advies hebt gevraagd aan een collega en/of aan Veilig Thuis. Ook als de zorgvrager minderjarig is, kan je in principe je zorgen het best direct voorleggen. Maar in sommige gevallen, bijvoorbeeld als de signalen moeilijk zijn te interpreteren, of op ernstig geweld wijzen, of als je nog niet goed weet hoe je het gesprek aan wilt pakken, is het verstandig om eerst overleg te voeren, voordat je het gesprek met de zorgvrager aan gaat. Ook is het in sommige gevallen goed om eerst samen de risico's in te schatten voordat een gesprek over (ernstige) signalen wordt aangegaan. Al met al kan de wijze waarop het eerste gesprek wordt gevoerd cruciaal zijn voor de gehele aanpak. Daarom is het intern overleg en het advies als stap 2 beschreven, omdat het ook bedoeld is om het voeren van het gesprek met de zorgvrager in stap 3 voor te bereiden.

Gesprek met de zorgvrager

Voor het voeren van het gesprek gelden in het algemeen de volgende regels:

1. Leg de zorgvrager het doel uit van het gesprek.
2. Beschrijf de feiten die je hebt vastgesteld en de waarnemingen die je hebt gedaan; koppel daaraan geen oordelen (zoals mishandeling of verwaarlozing).
3. Nodig de zorgvrager uit om een reactie hierop te geven.
4. Kom pas na deze reactie zo nodig en zo mogelijk met een interpretatie van hetgeen je hebt gezien, gehoord en waargenomen.

Het gesprek over de signalen is van groot belang in verband met de vertrouwensrelatie die je met de zorgvrager hebt. Daarom moet zo'n gesprek altijd worden gevoerd, tenzij:

- de veiligheid van de zorgvrager, van jezelf of die van een ander door het gesprek in gevaar kan komen; of
- je goede redenen hebt om te veronderstellen dat de zorgvrager door dit gesprek het contact met je verbreekt, waardoor je de zorgvrager uit het oog verliest.

Extra aandachtspunten in geval van vermoedens van kindermishandeling

1. Gesprek met kinderen

Ook als een zorgvrager nog jong is, is het van belang dat je het gesprek met hem aangaat, tenzij dat vanwege zijn jeugdige leeftijd echt niet mogelijk is, of te belastend voor hem is. Je beoordeelt zelf of een gesprek zinvol en mogelijk is. Voer daarover zo nodig vooraf overleg met de aandachtsfunctionaris, met de arts of de verloskundige met wie je samenwerkt, of met Veilig Thuis. Het kan van belang zijn om een kind even alleen te spreken, zonder dat zijn ouders daarbij aanwezig zijn, zodat het kind zich vrij kan uiten. Als uitgangspunt geldt dat de ouders hierover vooraf behoren te worden geïnformeerd. Maar vanwege de veiligheid van het kind, van jezelf, of die van anderen, kun je besluiten om toch een eerste gesprek met het kind te voeren zonder dat de ouders hierover van te voren worden geïnformeerd. Voer hierover vooraf altijd overleg met de aandachtsfunctionaris, met de arts of verloskundige met wie je samenwerkt, of met Veilig Thuis.

2. Gesprek met de ouder(s)

Normaal gesproken voer je, als het om een minderjarige zorgvrager gaat, ook een gesprek over de signalen met de ouder(s). Dit is niet alleen van belang als de ouders mogelijkerwijs betrokken zijn bij het huiselijk geweld of de mishandeling, maar ook als dit niet aan de orde is. Want de ouders behoren, zeker als zij het gezag uitoefenen, als regel te worden geïnformeerd over wat er bij hun kind speelt. Bovendien kunnen informatie geven over de aanleiding van je zorgen en meedenken over mogelijke oplossingsrichtingen.

Verslaglegging

Leg vast met wie je hebt gesproken, beschrijf de reactie van de zorgvrager en/of het kind en/of de ouders op de signalen je met hen bespreekt, de door hem / haar voorgestelde oplossingen en leg ook de afspraken die je maakt vast in het verpleegkundig - of zorgdossier en wie wanneer terugkoppeling geeft.

Indien de zorgvrager minderjarig is, leg ook vast welke informatie je gegeven hebt, welke nog ontbreekt en hoe je daarvoor zorgdraagt.

Stap 4: Weging van de informatie die is verzameld en bij twijfel altijd (opnieuw) raadplegen van Veilig Thuis

- **Weeg op basis van de signalen, van het ingewonnen advies en van het gesprek met de (minderjarige) zorgvrager (en zijn ouders) het risico op huiselijk geweld of kindermishandeling.**
- **Weeg eveneens de aard en de ernst van het huiselijk geweld of de kindermishandeling.**
- **Heb je op basis van de verzamelde informatie een vermoeden van (dreiging van) huiselijk geweld of kindermishandeling?**
Nee: sluit de meldcode af en leg dat vast in het dossier
Ja: beantwoord de volgende vraag:
- **Schat ik in dat er sprake is van een vermoeden van acute of structurele onveiligheid?**
Nee: ga verder naar stap 5
Ja: Meld bij Veilig Thuis.
- **Raadpleeg in alle gevallen waarin je twijfelt over je vervolgstap (opnieuw) Veilig Thuis.**

Bij stap 4 komt het er op aan dat je alle informatie en alle adviezen die je gekregen hebt bij elkaar brengt en deze informatie vervolgens weegt. Dit 'wegen' wil zeggen dat je een inschatting maakt van:

- het risico op huiselijk geweld of kindermishandeling.
- de aard en de ernst van de mishandeling of het huiselijk geweld;
- de kans dat er schade ontstaat door de mishandeling of het geweld bij de zorgvrager of bij een ander.

Beschikt de instelling of praktijk waar je werkt over een risicotaxatie-instrument, gebruik dit dan bij deze stap. Vraag bij je taxatie zo nodig advies van de aandachtsfunctionaris huiselijk geweld / kindermishandeling, of van Veilig Thuis. Werk je samen met een arts of verloskundige bespreek je taxatie dan in ieder geval ook met hem of haar.

Vermoeden blijkt ongegrond

Als je vermoeden van (dreiging van) huiselijk geweld en/of kindermishandeling op basis van de verzamelde informatie is weggenomen, je hebt bijvoorbeeld een andere oorzaak voor de signalen geconstateerd, sluit je de meldcode af, informeert de zorgvrager(s) hierover en legt dat vast in het verpleegkundig- of zorgdossier. Blijft je vermoeden bestaan, dan volg je de stappen van de meldcode verder.

Vermoeden van acute en/of structurele onveiligheid

Als je vermoedt dat sprake is van acute onveiligheid en/of structurele onveiligheid meld je dat bij Veilig Thuis. De definities hiervan vind je in hoofdstuk I. Vervolgens beslis je samen met Veilig Thuis welke vervolgacties voor jou mogelijk zijn.

Voorbeelden van acute en structurele onveiligheid en van onthulling vind je in bijlage 6

Verslaglegging

Leg je weging vast in het verpleegkundig of zorgdossier. Leg ook vast hoe de mening van het kind is meegewogen.

Als je op basis van de stappen tot de conclusie komt dat het vermoeden van kindermishandeling of huiselijk geweld ongegrond is, sluit de meldcode af, teken dit dan ook aan in het verpleegkundig - of zorgdossier en leg vast op basis van welke gesprekken en adviezen je tot dit oordeel bent gekomen.

NB: Bespreek deze conclusie ook met de zorgvrager en noteer in het dossier dat je dit met de zorgvrager hebt besproken.

Stap 5: Beslissen:

1. Is melden noodzakelijk?
2. Is hulp bieden of organiseren (ook) mogelijk?

Melden is noodzakelijk

Er is sprake van een vermoeden van acute of structurele onveiligheid.

- **meld je vermoeden bij Veilig Thuis;**
- **beschrijf zoveel mogelijk feiten en gebeurtenissen die je hebt vastgesteld;**
- **geef duidelijk aan als de informatie bij je melding (ook) van anderen afkomstig is;**

én

- **overleg met Veilig Thuis wat je na de melding, binnen de grenzen van je gebruikelijke werkzaamheden, zelf kan doen om de zorgvrager en/of zijn gezinsleden tegen het risico op kindermishandeling of huiselijk geweld te beschermen.**

Hulp bieden of organiseren is (ook) mogelijk

Beslis zelf of in samenspraak met Veilig Thuis of passende en toereikende hulp bieden of organiseren (ook) tot je mogelijkheden behoort.

Bespreek je melding vooraf met de zorgvrager (en/of met de ouder)

1. Leg uit waarom je van plan bent een melding te gaan doen en wat het doel daarvan is.
2. Vraag de zorgvrager uitdrukkelijk om een reactie op de voorgenomen melding.
3. Bij bezwaren van de zorgvrager, bekijk of, en zo ja op welke wijze, je tegemoet kunt komen aan deze bezwaren.

4. Is dat niet mogelijk, weeg de bezwaren dan af tegen de noodzaak om de zorgvrager of zijn gezinslid te beschermen tegen het geweld of de kindermishandeling. Betrek in je afweging de aard en de ernst van het geweld en de noodzaak om de zorgvrager of zijn gezinslid door het doen van een melding daartegen te beschermen.
5. Doe een melding indien naar jouw oordeel de bescherming van de zorgvrager of zijn gezinslid de doorslag moet geven en informeer de zorgvrager over je melding.

Melding en beroepsgeheim

Als je een melding doet bij Veilig Thuis zonder toestemming van de zorgvrager en/of zijn ouders, verbreek je je beroepsgeheim. De stappen van de meldcode en de aanwijzingen voor het voeren van een gesprek over je voornemen om een melding te doen, zorgen er voor dat je op een zorgvuldige manier tot dit besluit komt. Voor meer informatie over het medisch beroepsgeheim, zie bijlage 1. Daarin vind je ook in welke gevallen je met de jeugdige zorgvrager zelf en wanneer je (ook) met de ouders over de melding moet overleggen.

Beslissen: Is passende en toereikende hulpverlening bieden of organiseren (ook) mogelijk?

Na de beslissing of het noodzakelijk is een melding te doen bij Veilig Thuis beslis je of het (ook) mogelijk is hulp te bieden of organiseren. Als je een melding hebt gedaan, beslis je dat samen met Veilig Thuis, anders doe je dat zelfstandig. Vanzelfsprekend kan je dat altijd in overleg met Veilig Thuis doen, ook als je geen melding doet. Hulpverlening is passend en toereikend wanneer is voldaan aan de volgende eisen/ voorwaarden:

- Er is voldoende zicht op (on)veiligheid in het heden;
 - Er is voldoende zicht op onveilige gebeurtenissen in het verleden (waaronder eerdere meldingen);
 - Alle betrokken beroepskrachten hebben de focus op het stoppen van geweld en een (duurzaam) herstel van de veiligheid;
 - Hulp is gericht op het versterken van de veerkracht en het herstel van de schade die is veroorzaakt door (de dreiging van) huiselijk geweld en/of kindermishandeling bij de betrokkene(n);
 - Er is sprake van een gezamenlijke analyse en plan met doelen en evaluatiemomenten van de beroepskrachten. Dit plan is op maat gemaakt met alle betrokkenen binnen het gezin of huishouden;
 - Indien meerdere beroepskrachten betrokken zijn, zijn er afspraken over samenwerking en casusregie op de veiligheid (en multidisciplinaire) hulpverlening
- Als aan een of meer van de vereisten niet is voldaan, doe je alsnog een melding bij Veilig Thuis.

Verslaglegging

Leg je melding zorgvuldig vast in het verpleegkundig - of zorgdossier. Beschrijf ook:

- welke informatie je bij je melding hebt verstrekt en welke afspraken je met Veilig Thuis hebt gemaakt
- of je al dan niet over de melding met de zorgvrager (en/of de ouders) hebt gesproken en welke reactie de zorgvrager op je voornemen om te melden gaf.
- Heb je geen contact met zorgvrager (en/of zijn ouders) gehad over de melding, teken dan ook aan waarom dit zo is besloten.

- Leg ook de naam en de functie vast van de medewerker van Veilig Thuis bij wie je de melding hebt gedaan.
- Word je later door Veilig Thuis over (de uitkomsten van het onderzoek naar) het huiselijk geweld of de kindermishandeling geïnformeerd, leg dan ook deze informatie vast. Doe dit ook als kindermishandeling of huiselijk geweld niet is gebleken.

Leg ook vast in het verpleegkundig- of zorgdossier welke hulp je geboden of georganiseerd hebt en op welke manier is voldaan aan de vereisten voor passende en toereikende hulp.

Melden bij Veilig Thuis

Veilig Thuis kan enkel actie ondernemen als je bekend maakt over welk huishouden het gaat. Daartoe moet je de naam van het kind en van het gezin of de meerderjarige zorgvrager noemen. Je geeft bij je melding ook je eigen naam en functie. Het gezin of de meerderjarige zorgvrager krijgt van Veilig Thuis te horen van welke instelling of beroepskracht de melding afkomstig is. Maar op deze regel gelden een paar uitzonderingen. Vanwege de veiligheid van het kind of van de meerderjarige zorgvrager en eventueel de leden van zijn huiselijke kring of van jou kan je melding anoniem blijven voor het gezin. Zie voor meer over Veilig Thuis bijlage 5.

Noodsituaties

In noodsituaties waarin een slachtoffer onmiddellijk beschermd worden tegen een acuut gevaar, kan je de alarmcentrale bellen op 112 en de politie vragen om hulp te bieden. In noodsituaties kun je, als het om minderjarigen gaat, ook contact zoeken met de Raad voor de Kinderbescherming.

NB: Veilig Thuis heeft een landelijk telefoonnummer (T 0800 - 2000 (gratis en 24/7 bereikbaar). Dat geldt niet voor de Raad voor de Kinderbescherming. Zorg er daarom voor dat het nummer van de Raad voor de Kinderbescherming uit je eigen regio op een centrale plek genoteerd staat.

Attent blijven en zo nodig een nieuwe melding doen

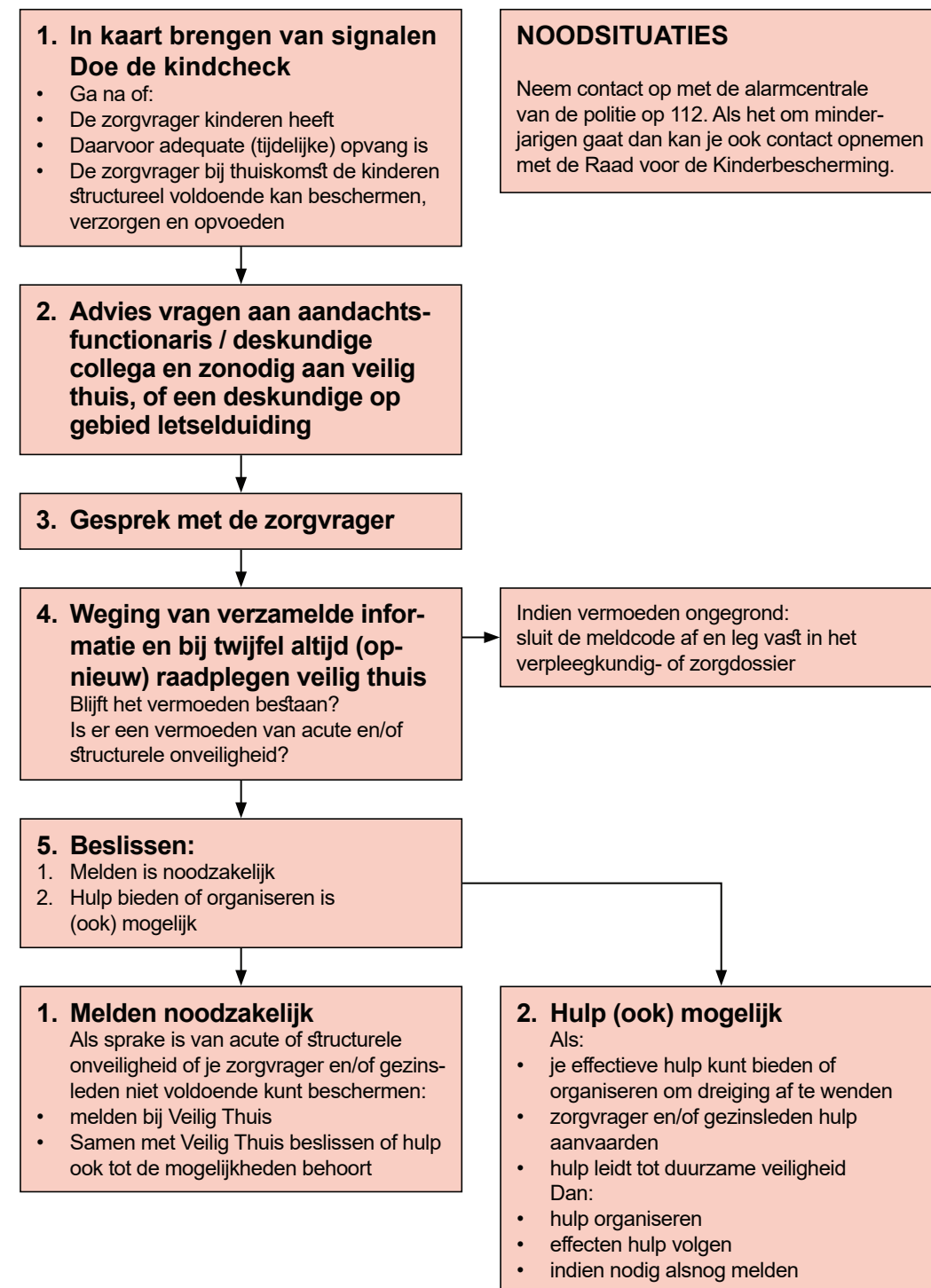
Wees je ervan bewust dat de meldcode niet stopt bij een melding of overdracht naar hulpverlening: zo lang je zelf contact hebt met de zorgvrager steun je hem of haar. Blijf ook na je melding attent op signalen van huiselijk geweld of kindermishandeling en doe zo nodig een nieuwe melding als de situatie verslechtert. Blijf ook attent op signalen als Veilig Thuis heeft besloten om geen actie te ondernemen.

Vermoeden blijkt ongegrond

Als je vermoeden van (dreiging van) huiselijk geweld en/of kindermishandeling op basis van de verzamelde informatie is weggenomen, je hebt bijvoorbeeld een andere oorzaak voor de signalen geconstateerd, sluit je de meldcode af, informeert de zorgvrager(s) hierover en legt dat vast in het verpleegkundig- of zorgdossier. Blijft je vermoeden bestaan, dan volg je de stappen van de meldcode verder.

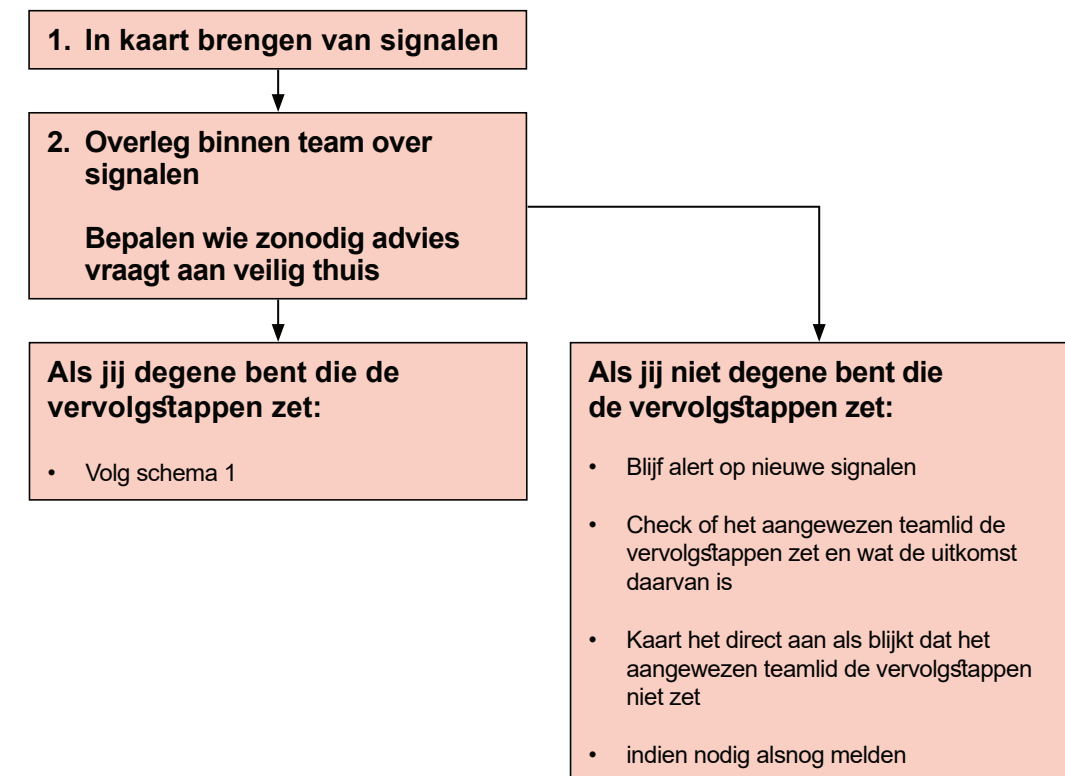
SCHEMA 1

Stappenplan V&VN Meldcode Huiselijk geweld en Kindermishandeling, versie 2018

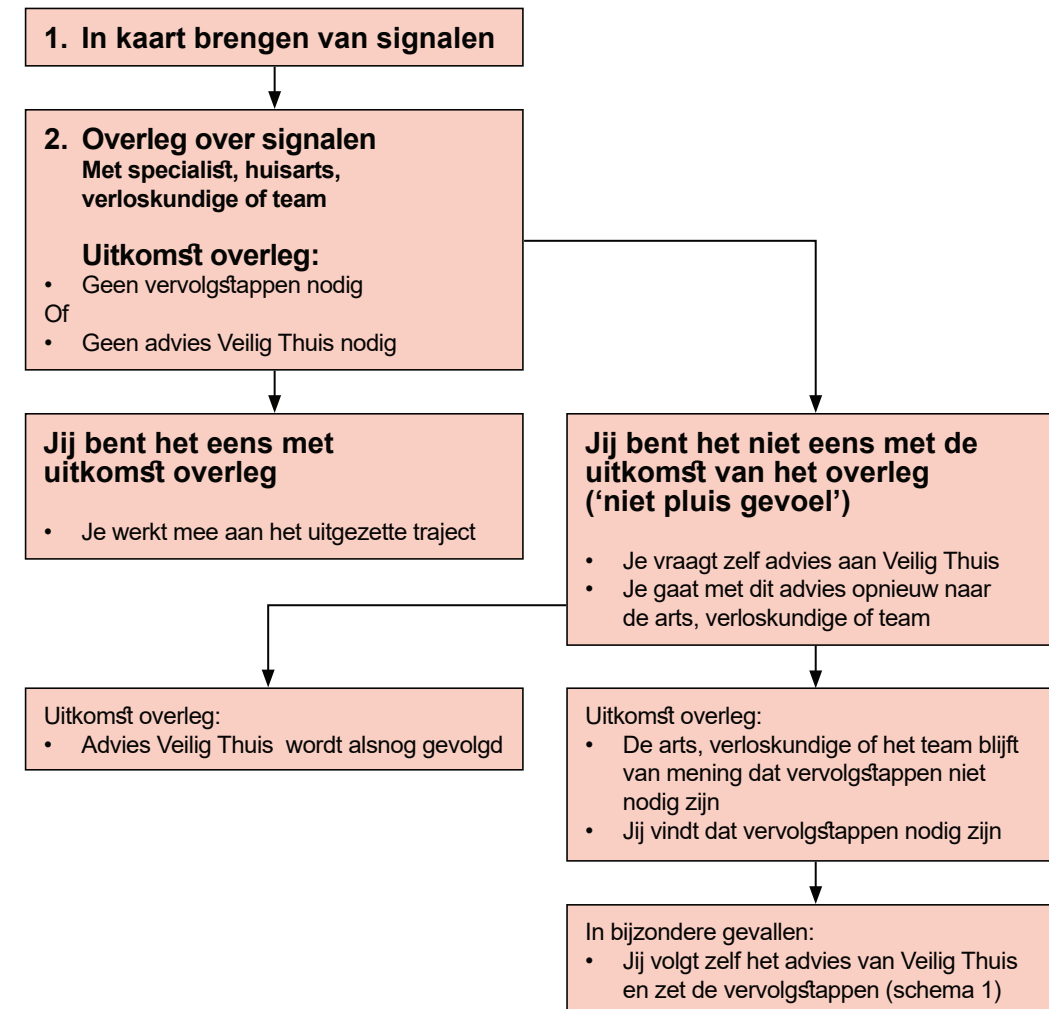
SCHEMA 2

Als een ander teamlid verantwoordelijk is voor de vervolgstappen

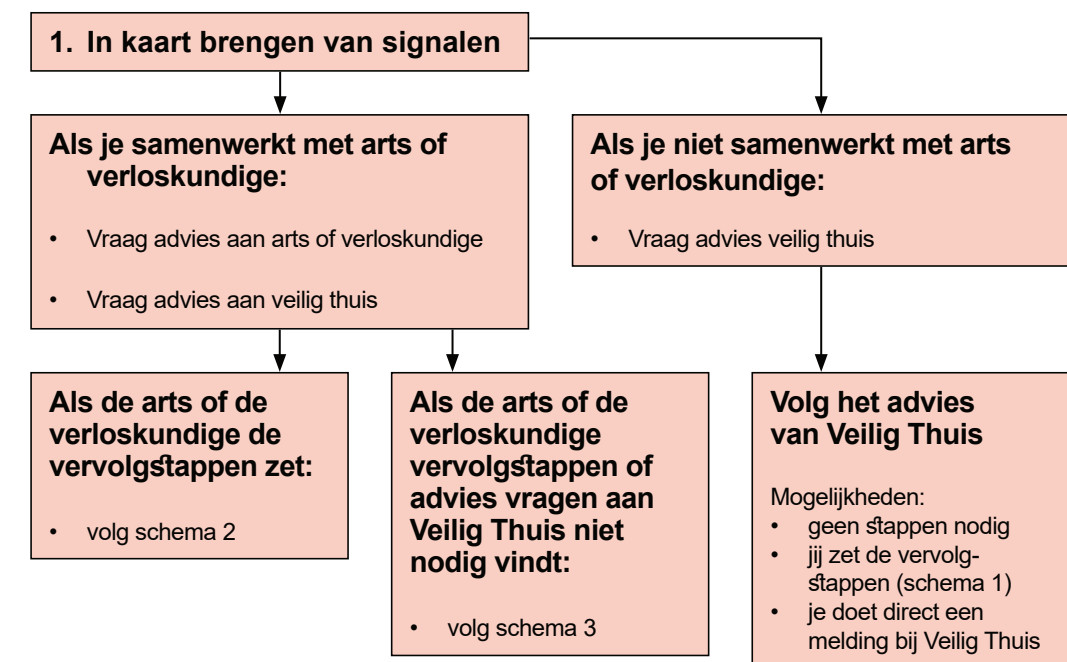
SCHEMA 3

Als de specialist, huisarts, verloskundige of team vervolgstappen of advies van Veilig Thuis niet nodig vindt

SCHEMA 4

Als je als zelfstandige werkt

Colofon

Tekst: Lydia Janssen, Joke de Witte

Redactie: Monique Verkerk

Vormgeving en druk: Van der Weij BV Hilversum

Deze Meldcode is mede tot stand gekomen dankzij financiële steun van MC Haaglanden en de NVSHV.

ISBN : 978-90-78995-16-6

V&VN, juni 2018

